

Bosted: Gammelgaard Feriecenter Østerbyvej 8 A 9940 Læsø

Arrangørers telefonnumre: Flemming Nilsen +45 5069 6530

Anna Bodil Hald +45 2142 2330

Bjørn Petersen +45 2982 6512

Onsdag den 14. juni

18.30 Middag

19.30 -21.00 **Foredrag** ved Geolog Jens Morten Hansen: Læsøs opståen, klima og vegetation bosættelse og saltindustri m.m

Lænker:

[leksikon-artikel om Læsøs historie](#), skrevet af vores forbundsmedlem Karl-Erik Frandsen.

[Læsøs landskabshistorie fra Lommen 58](#)

[Trap lex](#) om Læsø

[Dyr og planter i Læsø Klitplantage](#)

["Geoviden" 2, 2017](#) om Læsø fra 2017. Meget god baggrunds-introduktion

Øst for Vesterø set fra færgen. (alle fotos: Bjørn Petersen 2022)

Torsdag den 15/6 Syd for Byrum

7.30 **Morgenmad** og madpakkesmøring . Husk vandflasker.

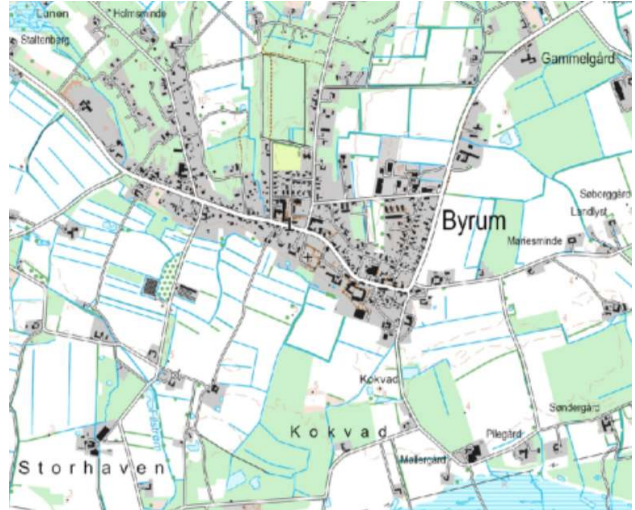
8.30 **Afgang**

8.45. -11.30 **Storhaven** - Storhavevej 4
Gårdbutik m.m. *Toiletmulighed.*

9.00 – 10.00 **Indlæg v Henning Johansen**
tængemand og formand for lodsejerforeningen.
Med hjælp fra et **EU LIFE-projekt** er der dannet en lokalforankret lodsejerforening, der sammen med øens dyreholdere skal udvide husdyrholdet på øen til at omfatte op til 1400 stykker kvæg og 1500 får, der sammen med øens bestand af heste, skal sikre græsning af de store strandengsarealer på Læsø. Strandengene, der er fordelt på mange lodsejere, samles i en række store indhegninger. Via EU-Life-midlerne er der etableret indhegninger og ryddet invasive arter og anden opvækst.

9.45 - **Præsentationsrunde og kaffe**

11.30 **afgang**

12.00 – 14.00 **Læsø Saltsyderi** - Hornfiskrønvej 3 *Toiletmulighed.*

Besøgssted med formidling af den lokale saltsydnings (inddampning af havsalt)
- et håndværk med dybe historiske rødder.

12.00 Vi spiser **madpakkerne**

12.30 **Rundvisning** med fortælling om sydesalt: produktionen og historien m.m.
- Vi ser sydningen i gang, og der er mulighed for at smage.

Her lidt [baggrunds-introduktion](#) om saltsyderiet.

Her lidt [mere om baggrund og historie](#) og her [lidt turistinformation](#).

Læs også om saltsydningen i ["Geoviden" 2, 2017](#)
samt [leksikon-artikel om Læsøs historie](#), skrevet af vores forbundsmedlem Karl-Erik Frandsen.
og [Læsøs landskabshistorie fra Lommen 58](#)

14.00 – 16.15 Tur med Rønnerbussen

I det unikke, ofte oversvømmede kystlandskab græsser kvæg og heste og sikrer plads til sjældne planter som orkideer (fx Plettet Gøgeurt *Dactylorhiza maculata*), Strandmalurt (*Artemisia maritima*), Salturt (*Salicornia europaea*) og de smukke arter af Hindebæger (*Limnium vulgare* og *L. humile*). Gul Engmyre (*Lasius flavus*) overlever de hyppige oversvømmelser nede i deres tuer.

Naturguide: Alle naturvidende deltagere.

<https://www.fredninger.dk/fredning/roennerne/>

Og læs om [Rønnerne i Trap Danmark](#)

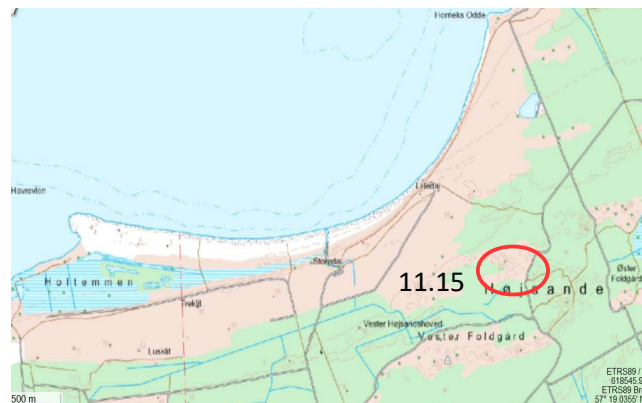
Uddybende artikel: [Natura 2000-område nr. 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor](#)

Mindre del af Rønnerne. Kilde til ortofoto: [Arealinfo fra Miljøportalen](#)

18.30 Middag

20.00 - 20.45 Kulturlandskabet på Læsø – hvor er det på vej hen? – Natura 2000 – Life Projekt. Naturnationalpark og Nationalpark. **Foredrag** v. Flemming Winther Olesen.

<https://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/life-laesoe/>

Fredag den 16/6 N-NØ for Byrum

7.00 Morgenmad og madpakkesmøring

Husk at fylde vandflasker!

8.00 afgang

12.15

8.30 – 11.00 **Holtemmen** P-plads lidt før Storedalsvej 7 (helt i nord på Storedalsvej)

Botanik og landskabsdannelse v. botaniker og NKF-medlem Flemming Thorning-Lund.

Strandområde med stor artsrigdom af planter. Holtemmen er en mosaik af våde og tørre naturtyper, som ligger neden for en gammel kystskrænt på Læsøs nordkyst.

Navnet Holtemmen opstod ifølge lokale fortællinger, fordi man ved kørsel ad redningsvejen på kanten af den stejle skrænt måtte holde særlig godt fat i hestetømmen – altså: "Hold tømme!"

Flemming har arbejdet med græsningen og den botaniske udvikling i de sidste 30 år.

Trap Danmark. <https://trap.lex.dk/Holtemmen>

Læs også i Wikipedia [Højsande og Holtemmen](#) Og i [fredninger.dk](#)

Afgang kl. 11.00

11.15 – 12.00 **Horneks Odde** Horneksvejen 2

Toiletmulighed.

Fiskehytter v. kulturguide Leif Ladefoged.

Et par rekonstruerede fiskehytter med information om hummerfiskeri.

I begyndelsen af 1900-tallet og op til ca. 1950 var der i Horneks 8-10 hytter, som fiskerne brugte som base for fiskeri, især af Sorthummer (*Homarus gammarus*) med tejner (bæredygtigt!).

Hytterne var bygget af forskellige materialer, der var drevet i land, og med Ålegræs (*Zostera marina*) på taget. De indeholdt som regel en eller to køjer, bord, stol og en kedel til at koge kaffe i.

Leif fortæller om nutidigt fiskeri efter Jomfruhummer (*Nephrops norvegicus*) og tangturisme.

[Læs om hytterne her](#). Læs også lidt [baggrundsstof](#)

Afgang 12.00 Fredag d. 16/6 N-NØ for Byrum fortsat

12.15 – 13.15 Skovhytten (Storedalsvej 8)

Madpakkerne! og *toiletmulighed*.

Brune bier v formand for Læsø Biavlerforening, Klaus Richter Hansen.

Læsø biavlerforening har i mange år arbejdet på at bevare øens brune bi. Den eneste genetisk rene bestand af den oprindelige vilde nordiske bi (*Apis mellifera ssp mellifera*). Det er en del af foreningens formål, og det gøres ved et målrettet avlsarbejde og ved at udbrede interessen for den brune bi, som er en del af Læsø's unikke natur.

Læsø er det eneste sted i Danmark hvor brune bier er delvist fredet. Visse områder er forbeholdt brune bier og lukket for de sydeuropæiske mere gule og mere produktive underarter.

Kilde: <http://brunbi.dk/> bl a med link til en meget flot film!

Meget mere om brune bier: <https://www.brunebier.dk/>

Skovhytten ligger i Klitplantagen. Gennem mange år var Læsø træløs, fordi saltsydningen toldede så hårdt. Fra omkring 1900 blev plantagen plantet, især med skovfyr (*Pinus sylvestris*). I dag udgør plantagen 1874 ha.

[Naturnationalpark Læsø klitplantage](#)

Afgang 13.15

13.30 – 14.30 [Museumshuset](#) - Byrum
Hovedgade 68
Rundgang på egen hånd, bl a i Søfarts- og fiskeriudstillingen "Læsømanden og havet"

Afgang 14.30

14.45- 15.45 [Museumsgården](#)

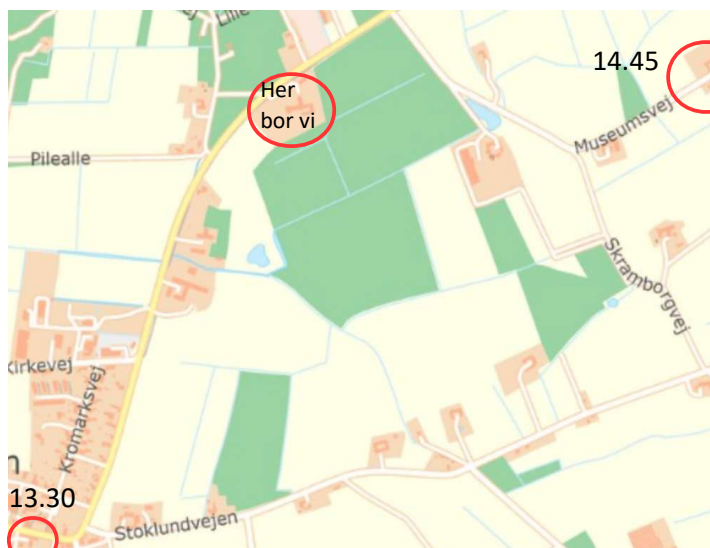
"Lynggården" - Museumsvej 3

(Kvinden og jorden og tangtage).

Lynggården er et frilandsmuseum på sit oprindelige sted. Der har boet mennesker "på Lynget" fra 1630'erne, og gården var beboet indtil 1949, af Sine Krogbæk. Sine ændrede ikke meget i stuerne, så indboet

er stadig placeret, som da hendes forældre overtog gården omkring år 1860; med åbne ildsteder, alkovesenge, uden elektrisk lys og med brønd på gårdspladsen.

Afgang 15.45

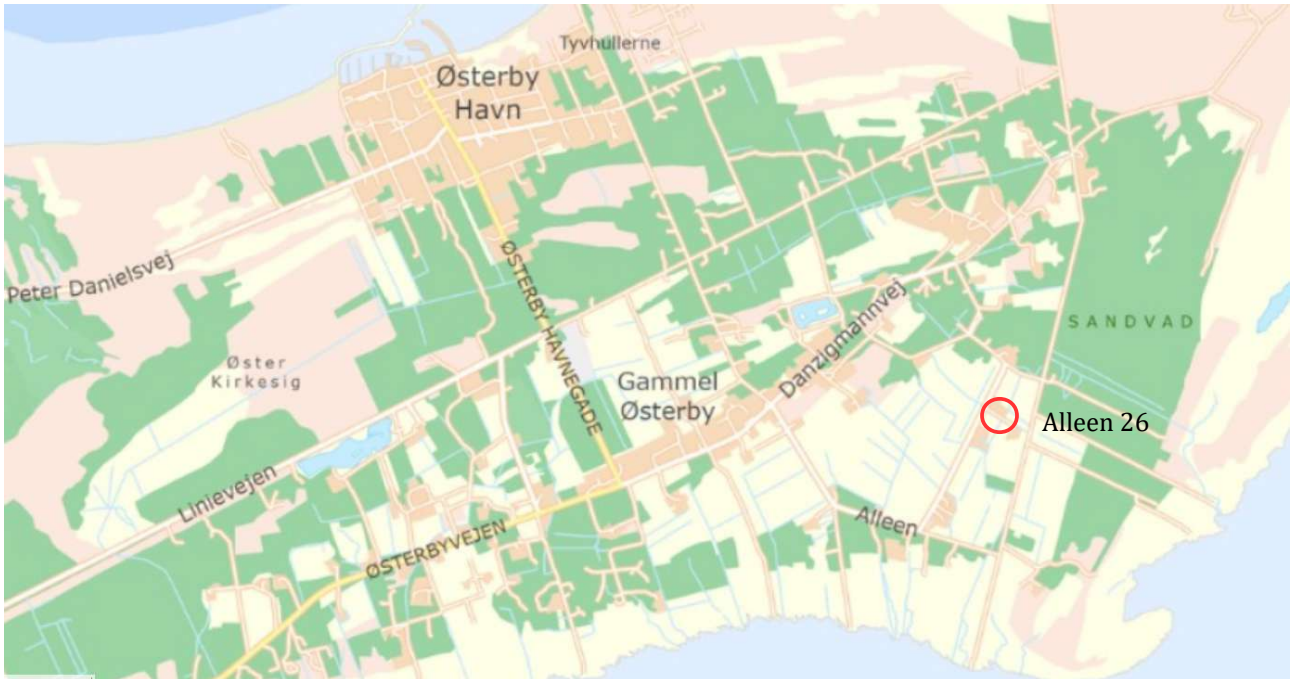

Fredag d 16/6 N-NØ for Byrum fortsat en gang til

16.00 **Tanggården** Alleen 26 Gl. Østerby

Kaffe v Lillian Kristensen som også fortæller om [Tanghusprojektet](#).

I 2016 lagde "tængemændene" 170 tons tørret ålegræs på taget af tre gamle huse i Østerby. Efter Læsøs unikke genopdagede tængeteknik. Tagene skal være med til at sikre Læsøs særegne

kulturarv de næste 200-300 år!

Derpå går vi en lille del af Tanghusruten Østerby, for at se nogle restaurerede tage.

[Lidt ældre artikel \(2009\) om baggrunden for projektet.](#)

[Kommunens præsentation med oversigt over tængede huse.](#)

<https://www.visitlaesoe.dk/turist/oplevelser/laesoes-tangtage>.

17.00 - Mulighed for selv at bese Østerby havn - eller hvile lidt inden festmiddagen.

Foto: Flemming Nielsen 2022

19.00 Festmiddag

Lørdag den 17. juni vest for Byrum

7.00 – 8. 00 Morgenmad Aflevering af nøgler

Ingen madpakkesmøring, da vi skal have lokal frokost

9.00 -9.45 **Vesterø kirke** (Præstevejen 37)

Vesterø Søndre kirke, eller Vesterø kirke, som er dens oprindelige navn, er bygget i romansk stil i ca 1250. Den er bygget af munkesten, men senere rødkalket som en af de få i Danmark.

Hvælvingerne i koret er prydet med kalkmalerier fra ca. 1510 med de hellige tre konger og en del detaljer. <http://laesoe kirker.dk/kirkerne/vesteroe-kirke>

Afgang 9.45

10.00 -11.30 Besøg hos Læsø Limousine v Flemming Strøm Kokvadvejen 3 9940 Byrum.

Virksomheden arbejder med kødkvæg: ialt 190 stk Limousine og Galloway, som græsser strandenge. Flemming er også "hyrde" for lodsejerforeningen og driver maskinstation og kotel.

Rundvisning på gården og besigtigelse af strandene ved gården samt den praktiske landbrugerens oplevelser af at "pleje" et kulturlandskab.

Afgang 11.30

12.00 - 13.00 Læsø Tang Tofteladen Doktorvejen 16

Afslutning med frokost (lunsj) med lokal mad

Øl / vand kan købes. Og tang- og saltprodukter og andre souvenirs

Læsø Tang Tofteladen er en af de virksomheder, der forsøger at kombinere turisme med kulturhistorie og bæredygtig udvikling.

Tang (marine makroalger) anses for en sund, fornyelig, klimavenlig og naturvenlig resurse med større anvendelsesmuligheder end hidtil udviklet i Norden.

Virksomheden arbejder med "tangsafarier" til Horneks Odde, hvor deltagerne både involveres direkte i sankning og tilberedning, og også lærer om lokal kulturhistorie og erhvervsudvikling.

<https://laesoetang.dk/>

13.00 Farvel og mange tak! Færgeafgange lørdag: 13.30, 15.00, og 18.40 [Bookingside](#)

